

ภาคผนวก 4

สภาพพื้นที่ทำการวิจัย

ภาคผนวก 4.1 สภาพพื้นที่โดยทั่วไป

ภาพประกอบ 4.1.1 สภาพพื้นที่โดยทั่วไปที่ประกอบไปด้วยทุ่งราบ ลำคลอง หนอง บึง

ภาพประกอบ 4.1.2 สภาพพื้นที่โดยทั่วไปที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ ประมง และอื่นๆ

ภาคผนวก 4.2 สภาพพื้นที่ทั่วไปแยกเป็นรายตำบล และหมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการศึกษา

(1) ตำบลทะเลน้อย

(1.1) สภาพทั่วไปของตำบล:

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ป่าพรุ และเป็นพื้นน้ำ คือทะเลน้อย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ (ดังภาพประกอบที่) เป็นที่ผลิตอาหารและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนทะเลน้อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

(1.2) อาณาเขตตำบล: (ภาพประกอบ 4.2.1)

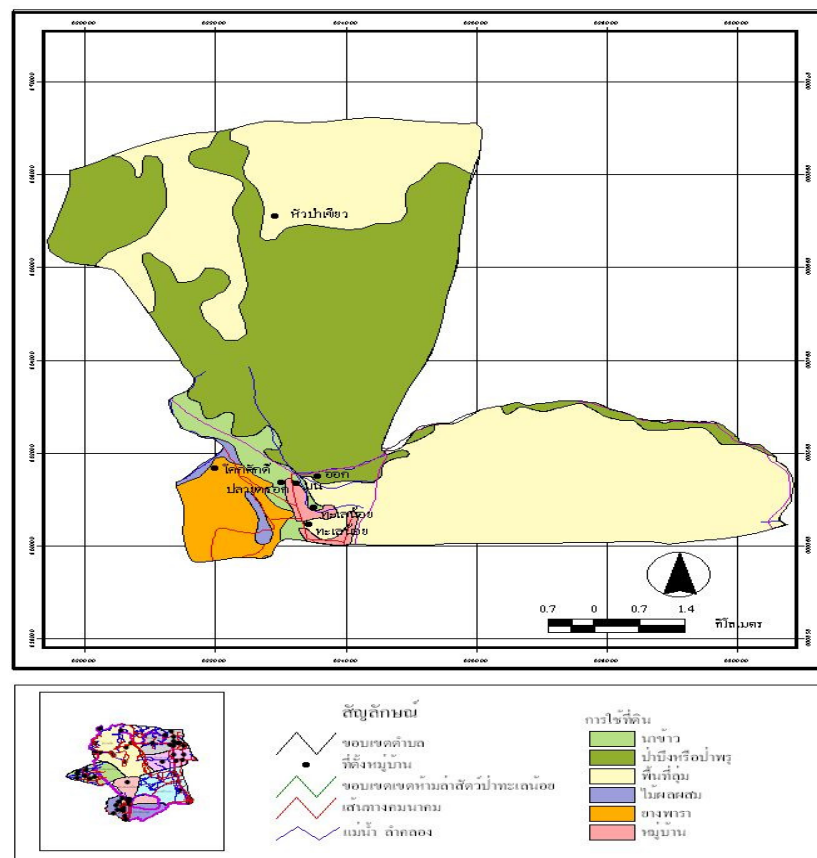
ทิศเหนือ จด ต.ตะเคร็ง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช

ทิศใต้ จด ต.พนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ทิศตะวันออก จด ต.ควนชะลิก อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

และ ต.บ้านขาว อ.ระโนด จ.สงขลา

ทิศตะวันตก จด ต.พนางตุง ต.แหลมโดนด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ภาพประกอบ 4.2.1 แสดงขอบเขตของตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

(1.3) หมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการศึกษ

หมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการศึกษครั้งนี้ ได้เลือกพื้นที่หมู่ 1 และ 2 บ้านทะเลน้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมง และทำนา เป็นหลัก และมีบางส่วนของสมาชิกในหมู่บ้านที่หันมาทำอาชีพค้าขาย และงานบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่ ซึ่งได้แก่ อาชีพขับเรือรับจ้าง ทำหัตถกรรมจากกระจูด เป็นต้น สภาพความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านทั้งสองมีลักษณะคล้ายคลึงกัน สมาชิกในชุมชนซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งของทะเลน้อย สภาพของการตั้งบ้านเรือนจะอยู่อย่างหนาแน่น ลักษณะบ้านเรือนที่สร้างแบบมีใต้ถุนบ้านที่ไม่สูงมากนัก พอที่จะหลบการท่วมของน้ำได้หากไม่ประสบกับภาวะน้ำท่วมหนัก (ภาพประกอบ 4.2.2)

ภาพประกอบ 4.2.2 ลักษณะการตั้งบ้านเรือนในชุมชนทะเลน้อย

ภาพประกอบ 4.2.3 ลักษณะบ้านเรือนของสมาชิกในชุมชนทะเลน้อย

จากภาพประกอบ 4.2.3 จะเห็นได้ว่าลักษณะบ้านเรือนของสมาชิกในชุมชนทะเลน้อยส่วนใหญ่จะสร้างด้วยไม้ สภาพของบ้านเรือนบ่งบอกถึงความคงทน แข็งแรงของเนื้อไม้ ซึ่งผู้รู้ในพื้นที่เล่าว่า บ้านเรือนดังกล่าวส่วนใหญ่จะสร้างด้วยไม้จากป่าเขียว ซึ่งเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพรรณไม้ใหญ่นานาชนิดในสมัยก่อน แต่ปัจจุบันไม่เหลือให้เห็นอีกแล้ว คงมีก็แต่เพียงไม้เสม็ดที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

(2) ตำบลพนางตุง

(2.1) สภาพทั่วไปของตำบล:

ตั้งอยู่ติดกับชุมชนทะเลน้อยที่บริเวณ หมู่ 2 บ้านทะเลน้อย มีฝนตกสม่ำเสมอตลอดทั้งปี โดยตำบลนี้เป็นตำบลที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในอำเภอควนขนุน วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนพนางตุงกับชุมชนทะเลน้อยแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดต่อกันเสมือนหนึ่งชุมชนเดียวกัน บึงน้ำจืดทะเลน้อยจึงเป็นแหล่งทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันของคนทั้งสองชุมชน

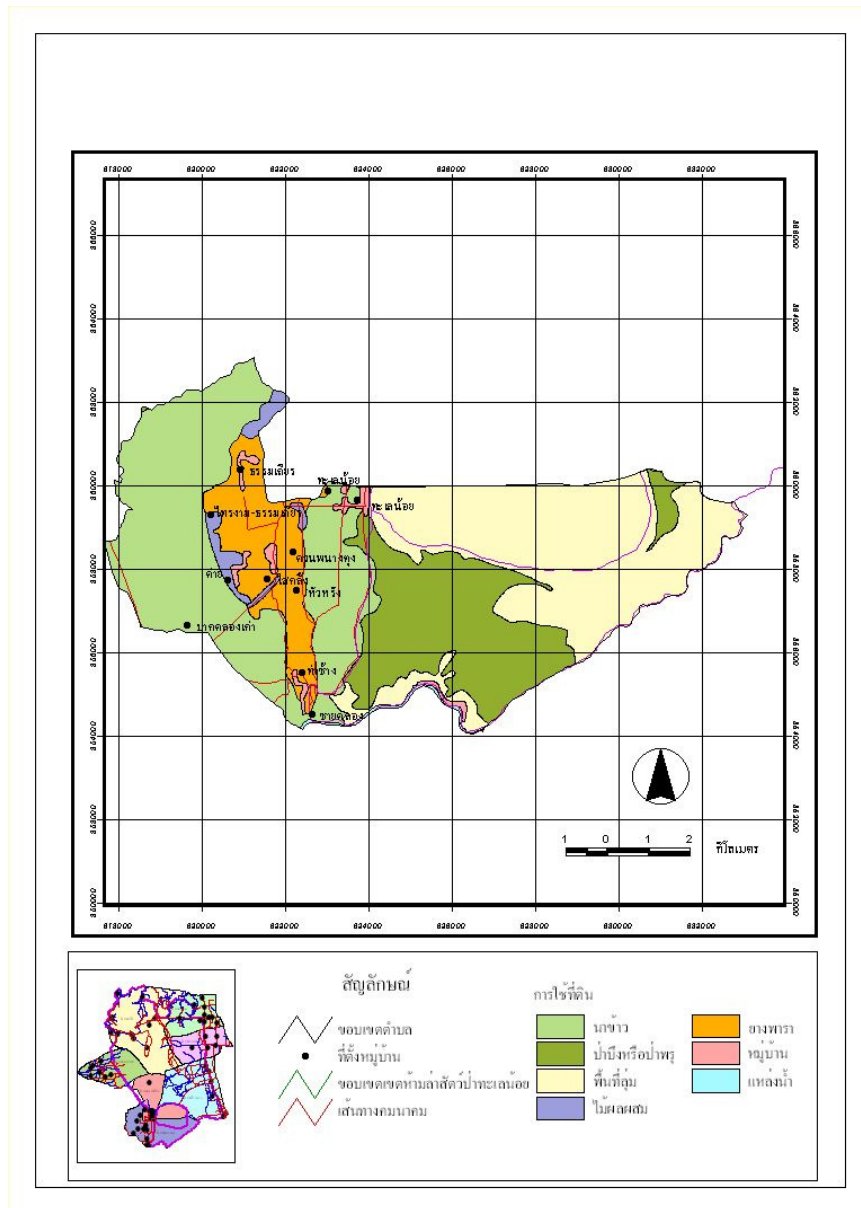
(2.2) อาณาเขตตำบล: (ภาพประกอบ 4.2.4)

ทิศเหนือ ติด ต.ทะเลน้อย , ต.แหลม โตนด อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ทิศใต้ ติด ต.ชัยบุรี, ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง

ทิศตะวันออก ติด ทะเลน้อย

ทิศตะวันตก ติด ต.บ้านเต, ต.มะกอกเหนือ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ภาพประกอบ 4.2.4 แสดงขอบเขตของตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

(2.3) หมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการศึกษ

ภาพประกอบ 4.2.5 ลักษณะการตั้งบ้านเรือนในชุมชนนางตุง

(3) ตำบลเคร็ง

(3.1) สภาพทั่วไปของตำบล:

ตำบลเคร็งมีพื้นที่ ทั้งหมด 110, 016 ไร่ หรือ 176 ตารางกิโลเมตร

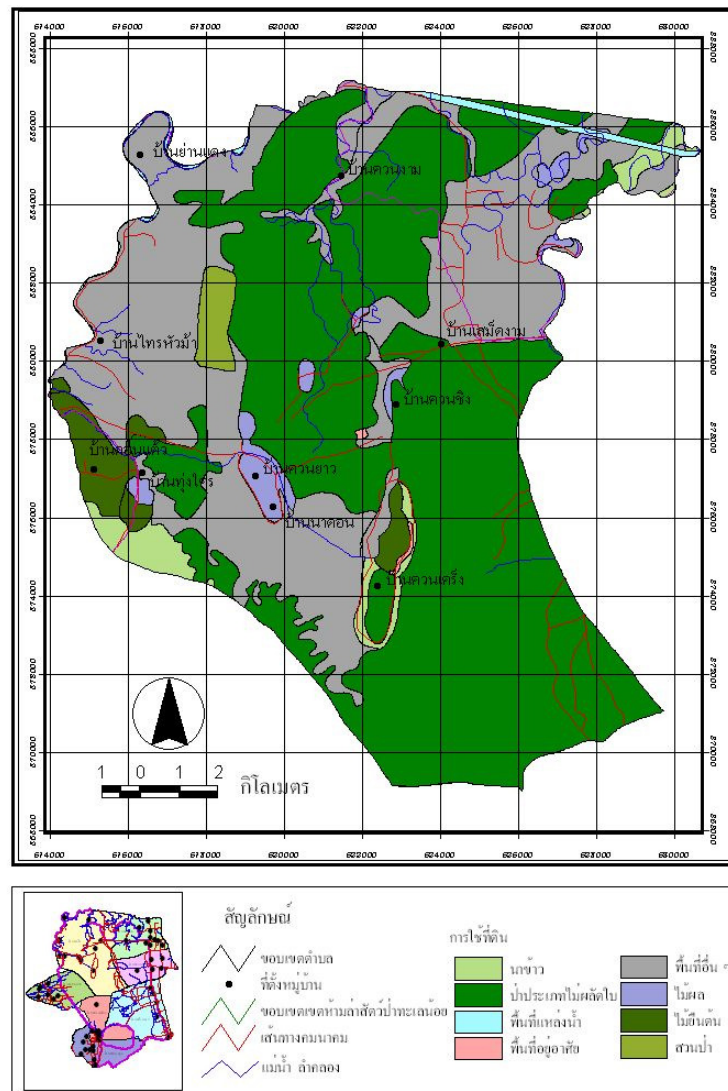
(3.2) อาณาเขตตำบล: (ภาพประกอบ 4.2.6)

ทิศเหนือ ติด ต.การะเกด อ.เชิงใหญ่

ทิศใต้ ติด จ.สงขลา และ จ.พัทลุง

ทิศตะวันออก ติด ต.แหลม, ต.ควนชะลิก อ.หัวไทร

ทิศตะวันตก ติด ต.ชะอวด, ต.ท่าเสม็ด, ต.นางหลง, ต.ขนหาด อ.ชะอวด

ภาพประกอบ 4.2.6 แสดงขอบเขตของตำบลเครื่อง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช

(4) ตำบลขอนแก่น

(4.1) สภาพทั่วไปของตำบล:

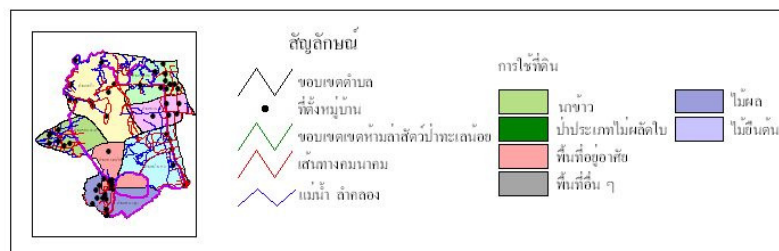
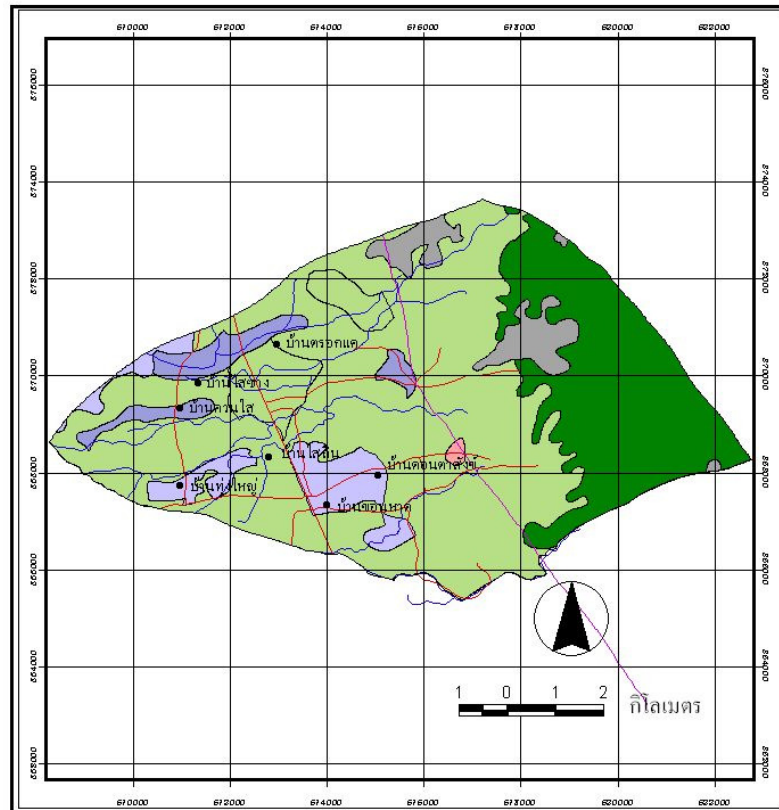
พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำการเกษตร มีดินที่อุดมสมบูรณ์

(4.2) อาณาเขตตำบล: (ภาพประกอบ 4.2.7)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.นาหลวง, เครื่อง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช
 ทิศใต้ ติดต่อกับ จ.พัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.เกรียง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.นาหลวง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 5.2.7 แสดงขอบเขตของตำบลขนาด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

(5) ตำบลแหลม

(5.1) สภาพทั่วไปของตำบล :

มีพื้นที่ ทั้งหมด 33,925 ไร่ หรือ 53 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มใช้เป็นที่ตั้งของชุมชน และเป็นพื้นที่เกษตรกรรมโดยมีคลองส่งน้ำ ถนนไหลผ่านตอนกลางของตำบล

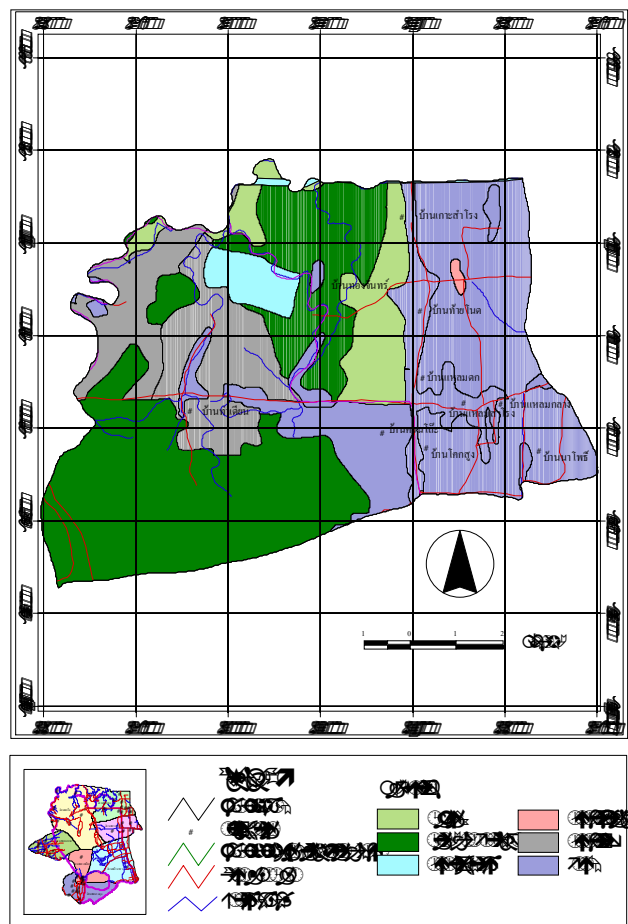
(5.2) อาณาเขตตำบล : (ภาพประกอบ 4.2.8)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทรายขาว อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ควนชะลิก อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.เขาพังไกร อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.เกรียง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 4.2.8 แสดงขอบเขตตำบลแหลม อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

(6) ตำบลควนชะลิก

(6.1) สภาพทั่วไปของตำบล

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มทุ่งนา

(6.2) อาณาเขตตำบล : (ภาพประกอบ 4.2.9)

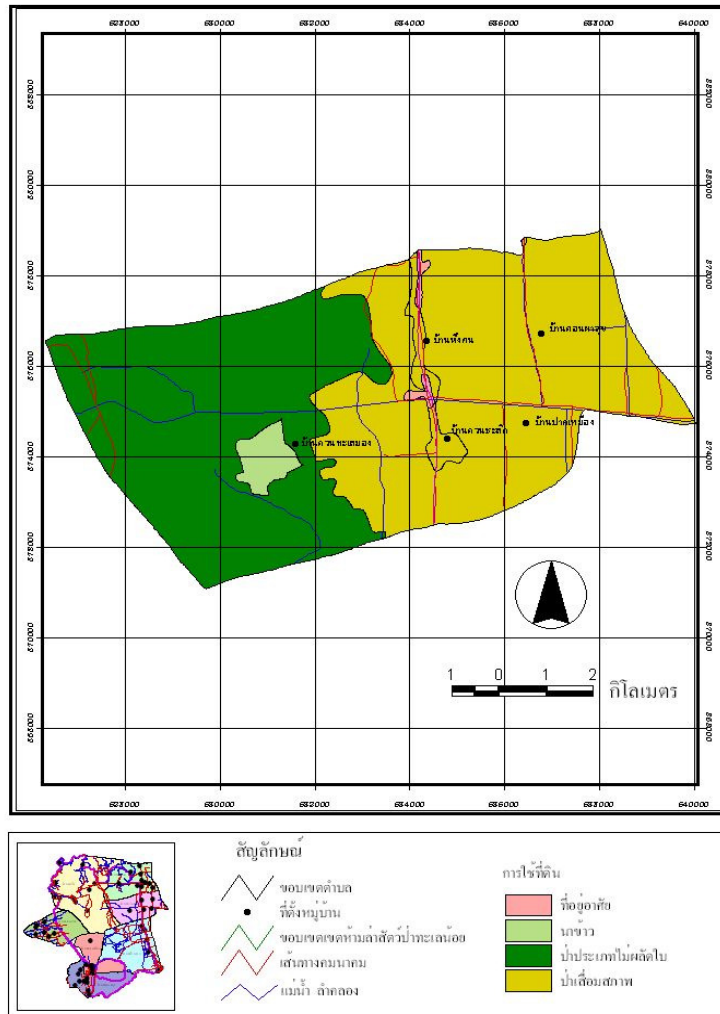
ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.แหลม ต.เขาพังไกร อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.บ้านขาว อ.ระโนด จ.สงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อ ต.รามแก้ว อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อ ต.เคร็ง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช ต.ทะเลน้อย อ.

ควนขนุน จ.พัทลุง

ภาพประกอบ 4.2.9 แสดงขอบเขตตำบลควนชะลิก อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

(7) ตำบลบ้านขาว

(7.1) สภาพทั่วไปของตำบล

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มทุ่งนา

(7.2) อาณาเขตตำบล : (ภาพประกอบ 4.2.10)

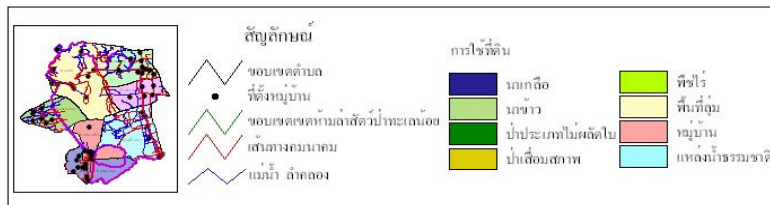
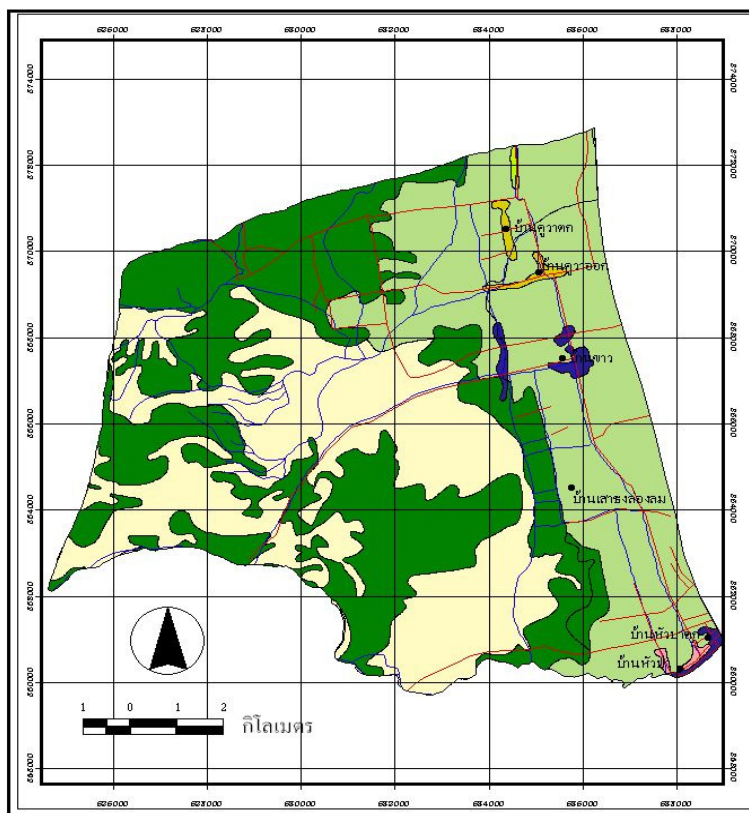
ทิศเหนือ ติดต่อ ต.แหลม ต.เขาพังไกร อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.บ้านขาว อ.ระโนด จ.สงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อ ต.รามแก้ว อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อ ต.เกรียง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช ต.ทะเลน้อย

อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ภาพประกอบที่ 5.2.10 แสดงขอบเขตตำบลบ้านขาว อ.ระโนด จ.สงขลา

ภาคผนวก 4.3 ประวัติศาสตร์ชุมชนและการตั้งถิ่นฐานตามการปกครอง

(1) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนทะเลน้อย

ทะเลน้อยเป็นตำบลหนึ่งที่ติดต่อกับทะเลน้อย เดิมบ้านทะเลน้อยตั้งอยู่ที่บ้านกล้วยและบ้านกลางทางทิศใต้ของทะเลน้อย แต่เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมทุกปี ทำให้ต้องอพยพมาทางทิศเหนือ (เป็นที่ปัจจุบัน) เมื่อแรกตั้งหมู่บ้านประสบกับปัญหาเรื่องโจรผู้ร้ายและสืบจับยากด้วยเนื่องจากมีแนวเขตติดต่อกับเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีการกล่าวโทษกันว่า เขตทะเลน้อยในแขวงเมืองนครมีคนตั้งบ้านเรือนมากมาย แต่เกือบไม่มีคนคิดเลยในหมู่บ้าน ต่อมาทางราชการได้ย้ายอำเภอปากประ (อำเภอควนขนุน) มาตั้งที่บ้านทะเลน้อย เพื่อสะดวกในการจับผู้ร้าย เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2450 เปลี่ยนชื่อเป็น "อำเภอทะเลน้อย" แต่เนื่องจากเป็นที่ลุ่มไม่เหมาะที่จะตั้งที่ทำการอำเภอ จึงย้ายมาตั้งที่ควนพนางตุงเปลี่ยนชื่อว่า "อำเภอพนางตุง" บ้านทะเลน้อยจึงเป็นเพียงหมู่บ้านและตำบลมาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันตำบลทะเลน้อย แบ่งการปกครองเป็น 9 หมู่บ้าน

(2) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนพนางตุง

ในพื้นที่ที่มีควนพนางตุง ซึ่งแปลว่า เนินผู้หญิงล้ม โดย ควนแปลว่า เนิน พนาง มาจากคำว่า พระนาง และ ตุง แปลว่า ล้ม มีตำนานว่ามีผู้หญิงมาล้มแล้วกลายเห็นเนิน ซึ่งปัจจุบันเมื่อมองที่เนินนี้จะเห็นเป็นรูปผู้หญิงล้ม ปัจจุบันตำบลพนางตุง ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอควนขนุน ประกอบไปด้วย 11 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหัวลาน บ้านทะเลน้อย บ้านควนพนางตุง บ้านชายคลอง บ้านท่าช้าง บ้านไสกลิ่ง บ้านค่าย บ้านไทรงาม บ้านปากคลองเก่า บ้านธรรมเถียร และบ้านหัวหรั่ง

(3) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเคร็ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเคร็ง เกิดโดยกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศ ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี พ.ศ. 2539 จำนวน 2,143 ครัวเรือน โดยประกาศดังกล่าวได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 113 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2539 ตำบลเคร็ง เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอร่อนพิบูลย์ เข้าใจว่าคงจะจัดตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2466 ได้มีการจัดตั้งกิ่งอำเภอชะอวดขึ้น ตำบลเคร็งก็เป็นตำบลหนึ่งของกิ่งอำเภอชะอวดและวันที่ 1 มกราคม 2497 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอชะอวดขึ้นเป็นอำเภอชะอวด ซึ่งจะเห็นได้ว่า ตำบลเคร็งเป็นตำบลที่ได้จัดตั้งมาเป็นเวลาที่ยาวนาน ซึ่งปัจจุบันตำบลเคร็งก็ยังเป็นตำบลหนึ่งใน 11 ตำบลของอำเภอชะอวด และได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเคร็ง เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2539

(4) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนขอนแก่น

ตำบลขอนแก่น เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำชะอวดไหลผ่าน เมื่อฤดูน้ำหลากมักจะใช้เส้นทางล่องแพ และนำไม้มาเก็บไว้บริเวณฝั่ง ชาวบ้านจึงเรียกว่า "บ้านขอนแก่น" จึงเป็นชื่อของ "ตำบลขอนแก่น" มาจนปัจจุบัน มีหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านขอนแก่น หมู่ 2 บ้านทุ่งใหญ่ หมู่ 3 บ้านคอนตาสังข์ หมู่ 4 บ้านตรอกแค หมู่ 5 บ้านไสขาง หมู่ 6 บ้านควนไส และ หมู่ 7 บ้านไสถิ่น

(5) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนนางหลง

องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงได้ประกาศจัดตั้งโดยกระทรวงมหาดไทย ตามมาตรา 40 และมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ครั้งที่ 2 จำนวน 2,143 แห่ง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับทั่วไป เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2539 โดยได้มีการเลือกตั้งสมาชิกในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2539 ตำบลนางหลง มีความเป็นมาว่า มีเจ้าหญิงอยู่พระองค์หนึ่งไม่ปรากฏพระนาม แต่ผู้คนโดยทั่วไปเรียกว่า "นางเลือดขาว" พระนางมีโลหิตสีขาวซึ่งผิดแปลกจากมนุษย์ทั่วไป และด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้นางถูกขับไล่ออกจากวังนางเลขชะตเซพเนจรเรื่อยมา จนถึงกลุ่มบ้านซึ่งมีผู้คนพอสมควรและพากันมาทักทายนางถามว่ามาจากไหนนางก็ไม่ยอมพูดจากับใคร คงเดินไปเรื่อย ๆ จึงเรียกบ้านนี้ว่า "บ้านนางหลง"

(6) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแหลม

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม เกิดโดยกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ตามนัยมาตรา 40 และมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ครั้งที่ 2 จำนวน 2,143 แห่ง ปี พ.ศ. 2539 ตำบลแหลม ตามความเป็นมา หมายถึง ชื่อกำนัน คนแรกของตำบล ชื่อท่านขุนแหลม การที่เรียกว่า ท่านขุนแหลมก็เพราะเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ มีบริวารมากจึงได้ตั้งเป็นตำบลแหลม

(7) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนควนชะลิก

องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดโดยกระทรวงมหาดไทย ที่ได้ประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ตามนัยมาตรา 40 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2539 เป็นครั้งที่ 2 โดย นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ประกาศยกฐานะสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชะลิก ตำบลควนชะลิกเป็นตำบลที่ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 แยกออกมาจากตำบลแหลมซึ่งมีพื้นที่กว้างขวางโดยแยกเป็นตำบลใหม่เพื่อให้สะดวกแก่การปกครองท้องที่ คำว่า "ควน

ชะลิก" เป็นชื่อเนินเขาเล็กๆ ที่ตั้งอยู่ในตำบล และมีสายน้ำไหลผ่านเนินเขาดังกล่าว จึงเรียกว่า "คลองกวนชะลิก"

(8) ประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านขาว

ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา แต่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของตำบลตะเคียน อำเภอรโนด ซึ่งทำบตตะเคียนเป็นตำบลที่มีพื้นที่กว้างขวางมากยากแก่การปกครอง ยากต่อการติดต่อของราษฎรและยากต่อการประสานงานของทางราชการ ต่อมาทางสภาตำบลตะเคียนได้ตกลงกันในที่ประชุมเพื่อแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ตำบล จึงได้แบ่งแยกเขตการปกครองมาเป็น "ตำบลบ้านขาว" เมื่อปี พ.ศ. 2525 คำว่า "บ้านขาว" มาจากชื่อหมู่บ้านที่มีราษฎรอาศัยอยู่หนาแน่น และตั้งอยู่จุดกึ่งกลางของตำบล